

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 maja 2018 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Agnieszka Stachurska
Protokolant:	Karol Szwej

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 23 maja 2018 r. w Warszawie

sprawy B. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o wysokość emerytury i kapitału początkowego

na skutek odwołania B. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 19 grudnia 2017 r. znak: (...)

z dnia 27 listopada 2017 r. znak: (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję z dnia 27 listopada 2017 r., znak: (...) w ten sposób, że do wyliczenia kapitału początkowego B. W. przyjmuje okres praktycznej nauki zawodu od 20 lutego 1973 r. do 27 marca 1974 r.,
2. zmienia zaskarżoną decyzję z dnia 19 grudnia 2017 r., znak: (...) w ten sposób, że do obliczenia emerytury B. W. przyjmuje kapitał początkowy wyliczony zgodnie z pkt 1 wyroku,
3. oddala odwołanie w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

W dniu 27 lutego 2018r. B. W. złożyła, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W., odwołanie od decyzji z dnia 27 listopada 2017r., znak: (...), o przyznaniu okresowej emerytury kapitałowej.

Uzasadniając odwołanie B. W. wskazała, że naliczona emerytura jest zbyt niska w stosunku do przepracowanych lat pracy, które według wyliczeń, łącznie ze Szkołą Przyzakładową, wynoszą przeszło 42 lata. Dodatkowo ubezpieczona zaakcentowała, że nie ma innych dokumentów za okres nauki w Szkole Przyzakładowej od 1 września 1972r. do 31 sierpnia 1974r. Poza tym wymieniła wszystkie okresy zatrudnienia i postawiła pytanie, dlaczego otrzymała okresową emeryturę kapitałową i dlaczego prawo do niej wygasa 17 grudnia 2022r. Podsumowując wniosła o ponowne naliczenie emerytury, która byłaby odpowiednia do przepracowanych lat oraz zgromadzonych środków pieniężnych (odwołanie z dnia 26 lutego 2018r., k. 3-4 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania. Uzasadniając swe stanowisko wskazał, że B. W. złożyła w dniu 20 listopada 2017r. wniosek o emeryturę. Decyzjami z dnia 19 grudnia 2017r. została jej przyznana emerytura powszechna oraz okresowa emerytura kapitałowa wyliczona zgodnie z zacytowanymi przepisami ustawy z dnia 21 listopada 2008r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U. z 2014r., poz. 1097). Wysokość okresowej emerytury kapitałowej wyniosła 135,89 zł i świadczenie to przysługuje do dnia 17 grudnia 2022r., tj. do ukończenia 65 lat.

Odnosząc się do zarzutu nieuwzględnienia okresu od 1 września 1972r. do 31 sierpnia 1974r. do wysokości kapitału początkowego, a tym samym do emerytury, organ rentowy odwołał się do art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 1958r. o nauce zawodu, przyuczeniu do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz. U. z 1958r., Nr 45, poz. 226 ze zm.). Wskazał, że okres nauki zawodu odbywany przez młodocianego na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego, powinien być udokumentowany świadectwem pracy wydanym przez pracodawcę, u którego uczeń szkoły zawodowej był zatrudniony. B. W. tymczasem nie przedstawiła dokumentu, z którego wynikałoby, że praktyczna nauka zawodu odbywała się na podstawie umowy o pracę, której stronami była szkoła i zakład pracy. W dostarczonej kopii legitymacji ubezpieczeniowej znajduje się wpis dotyczący początku zatrudnienia jako uczeń, brak jest natomiast daty ustania zatrudniania (odpowiedź na odwołanie z dnia 23 marca 2018r., k. 12 – 13 a.s.).

Na rozprawie w dniu 23 maja 2018r. odwołująca doprecyzowała, że nie odwołuje się od decyzji dotyczącej przyznania okresowej emerytury kapitałowej, tylko od decyzji z dnia 27 listopada 2017r., dotyczącej ponownego ustalenia kapitału początkowego oraz z dnia 19 grudnia 2017r., znak: (...), o przyznaniu emerytury (protokół rozprawy z dnia 23 maja 2018r., k. 26 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

B. W. (nazwisko panińskie D.), urodzona w dniu (...), w okresie od 1 września 1972r. do czerwca 1974r. odbywała naukę w (...) Szkole (...) w W., w zawodzie przetwórstwo mięsa (świadectwo ukończenia (...) szkoły (...) k. 19 a.s.). Od dnia 20 lutego 1973r. odbywała praktyki zawodowe w wymiarze 3 dni w tygodniu w (...), natomiast przez pozostałe 3 dni w tygodniu uczęszczała na zajęcia szkolne. Praktyki zawodowe odbywały się początkowo w zakładach mięsnych w R., a potem na ulicy (...), gdzie była prowadzona produkcja wędlin. Za wykonywaną pracę ubezpieczona otrzymywała wynagrodzenie. Konkretny zakres obowiązków ubezpieczonej, realizowanych podczas praktyk, był każdorazowo wskazywany przez instruktora, który również nadzorował pracę młodocianych. W czasie odbywania praktyk miesiąc w czasie wakacji był wolny od pracy, a przez drugi miesiąc praca była wykonywana (zeznania ubezpieczonej, k. 27 a.s., oryginał legitymacji ubezpieczeniowej – k. 20 a.s.).

(...) w dniu 20 lutego 1973r. wydał ubezpieczonej legitymację ubezpieczeniową, w której na stronie 7 co pewien czas następowało potwierdzenie pieczętką i podpisem, opatrzonym datą, uprawnienia do świadczeń leczniczych. Ostatni taki wpis odnoszący się do okresu praktycznej nauki zawodu został dokonany w dniu 27 marca 1974r. Z kolei na stronie 82 legitymacji, umieszczono wpis, bez podpisu i pieczętki, że w ww. zakładzie ubezpieczona jako uczeń była zatrudniona od 20 grudnia 1972r. (oryginał legitymacji ubezpieczeniowej – k. 20 a.s.).

W dniu 20 listopada 2017r. B. W. złożyła wniosek o przyznanie emerytury (wniosek, k. 4 akt emerytalnych). Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wydał w dniu 27 listopada 2017r. decyzję znak: (...), w której ponownie ustalił dla ubezpieczonej kapitał początkowy (decyzja ZUS z 27 listopada 2017r., nieoznaczona karta akt kapitałowych). Następnie w dniu 19 grudnia 2017r. zostały wydane dwie decyzje: znak: (...), o przyznaniu emerytury oraz znak: (...), o ustaleniu okresowej emerytury kapitałowej (decyzje ZUS z dnia 19 grudnia 2017r., nieoznaczone karty akt emerytalnych).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie dowodów z dokumentów, jak również częściowo w oparciu o zeznania ubezpieczonej. Zdaniem Sądu dokumenty, w zakresie w jakim Sąd oparł na nich swoje ustalenia, są wiarygodne, wzajemnie się uzupełniają i tworzą spójny obraz okoliczności faktycznych. Dodatkowo nie były one

kwestionowane przez strony sporu w zakresie ich autentyczności i zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy, a zatem wynikające z nich okoliczności stanowiły element poczynionych ustaleń faktycznych.

Zeznania B. W. Sąd ocenił jako wiarygodne w części, w której znalazły oparcie w dokumentach. Okolicznością, która nie została dokumentami potwierdzona, a na którą wskazywała ubezpieczona w zeznaniach, był dzień 1 września 1972r. jako data rozpoczęcia praktycznej nauki zawodu i dzień 31 sierpnia 1974r. jako data zakończenia. W tym zakresie żaden z dowodów nie potwierdza, by B. W. w okresie ograniczonym ww. datami pracowała podczas nauki w szkole, Sąd ocenił zatem, że we wskazanej części złożone zeznania nie zasługiwały na wiarę.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie B. W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 27 listopada 2017r. oraz dnia 19 grudnia 2017r., w części podlegało uwzględnieniu.

Spór w rozpatrywanej sprawie koncentrował się wokół możliwości doliczenia do ogólnego stażu pracy ubezpieczonej okresu odbywania praktyk zawodowych w (...) w W. od dnia 1 września 1972r. do dnia 31 sierpnia 1974r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych rozpoznając wniosek ubezpieczonej, nie uwzględnił wskazanego okresu podnosząc, że uwzględnienie go bezwzględnie wymaga wykazania przez ubezpieczoną, że praktyki te odbywały się na podstawie zawartej pomiędzy ubezpieczoną a zakładem pracy umowy o praktyczne nauczanie zawodu. W ocenie organu rentowego, przedłożone przez ubezpieczoną dokumenty nie mogły prowadzić do uznania, że powyższa okoliczność w jej przypadku zachodziła.

Wobec odmiennych stanowisk stron odnośnie w/w kwestii, prowadzone postępowanie zmierzało do ustalenia, czy B. W. była zatrudniona w celu nauki zawodu jako pracownik młodociany czy też odbywała praktykę zawodową w ramach przedmiotu praktycznego ujętego w programie nauki szkolnej. Powyższą kwestię należy rozpatrywać przy uwzględnieniu treści art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2017r. poz. 1383), zgodnie z którym za okresy składkowe uważa się również przypadające przed dniem 15 listopada 1991r. okresy zatrudnienia młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975r.

W spornym okresie, kiedy B. W. odbywała praktyczną naukę zawodu i uczęszczała do zasadniczej szkoły zawodowej, obowiązywała ustawa z dnia 2 lipca 1958r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz. U. z 1958 roku, Nr 45, poz. 226 ze zm.). W art. 3 ust. 1 tej ustawy przyjęto, że młodociani mogli być zatrudniani przez zakłady pracy tylko w celu:

- 1) nauki zawodu,
- 2) przyuczenia do określonej pracy,
- 3) odbycia wstępnego stażu pracy.

Z kolei zgodnie z art. 9 ust. 1 w/w ustawy zakład pracy, przyjmując młodocianego na naukę zawodu, w celu przyuczenia do określonej pracy oraz odbycia wstępnego stażu pracy, był obowiązany zawrzeć z nim na piśmie umowę określającą zawód albo rodzaj pracy, w jakim młodociany będzie szkolony, czas trwania nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy lub wstępnego stażu pracy oraz zasadnicze obowiązki i uprawnienia młodocianego.

Z analizy wskazanych przepisów wynika, że okresem składkowym w rozumieniu przepisu art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy emerytalnej jest okres zatrudnienia wykonywanego na podstawie indywidualnej umowy między zakładem pracy a szkolącym się młodocianym. Wynika to z tego, że jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 kwietnia 2009 roku (II UK 334/08), młodociany odbywający naukę zawodu w ramach umowy zawartej z zakładem pracy na podstawie przepisów ustawy z dnia 2 lipca 1958 roku o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz. U. Nr 45, poz. 226), posiadał status pracownika w

rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym oraz ubezpieczeniu społecznym. Od takiej formy zatrudnienia, jak wskazana, należy jednak odróżnić praktyczną naukę zawodu, która mogła być prowadzona również w innej formie, a mianowicie na podstawie umowy zawieranej między szkołą a zakładem pracy. Przy czym w takim wypadku uczniowie wykonujący prace w ramach praktyki nie byli pracownikami tych zakładów pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 1996r., II URN 2/96) Z tego względu, dla wykazania, że dany okres może być uwzględniony jako składkowy, o którym mowa w art. 6 ust. 2 pkt 3 cyt. ustawy emerytalnej, konieczne jest ustalenie, czy nauka zawodu była pobierana przez młodocianego przy jego równoczesnym zatrudnieniu, czy też jako przedmiot praktyczny w programie nauki szkolnej – innymi słowy, czy nauczający zawodu był pracodawcą, czy też nauczycielem młodocianego (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 18 marca 2009r. III AUa 1213/08).

W najnowszym orzecznictwie, wbrew dotychczas dominującym poglądom, wskazuje się, że zakwalifikowanie pracy młodocianego jako okresu składkowego w myśl art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy emerytalnej nie wymaga bezwzględnego dostarczenia dokumentacji potwierdzającej fakt zatrudnienia przez zakład pracy w celu przyuczenia do zawodu na podstawie indywidualnej umowy o pracę. Takie stanowisko zostało wyrażone m.in. w wyrokach Sądów Apelacyjnych: w Katowicach z dnia 28 marca 2013r. (III AUa 1362/12), w Gdańsku z dnia 23 stycznia 2015r. (III AUa 1176/14), czy w Poznaniu z dnia 15 grudnia 2015r. (III AUa 1919/14). Również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 czerwca 2016r. (I UK 256/15) podkreślił, że czym innym jest forma czynności prawnej, zmaterializowana w dokumencie potwierdzającym zawarcie umowy o pracę, a czym innym skuteczność zobowiązania w świetle prawa ubezpieczeń społecznych. O ile bowiem pierwsza kwestia ma wyłącznie wymiar dowodowy, o tyle druga stanowi punkt wyjścia do określenia sytuacji prawnej ubezpieczonego, co oznacza, że nieprzedstawienie przez ubezpieczonego dokumentu potwierdzającego zawarcie umowy w celu nauki zawodu samoistnie nie przesądza o jej nieistnieniu, lecz może co najwyżej stanowić argument przemawiający za uznaniem, że strony nie realizowały określonej więzi prawnej. Oznacza to, że w przypadku rozstrzygnięcia o możliwości zaliczenia okresu nauki zawodu jako okresu składkowego w myśl prezentowanego wyżej przepisu ustawy emerytalnej, decydujące jest ustalenie, czy wnioskodawca faktycznie wykonywał zatrudnienie na warunkach określonych

w ustawie z dnia 2 lipca 1958r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpatrywanej sprawy Sąd Okręgowy uznał za możliwe zakwalifikowanie części spornego okresu odbywania przez B. W. praktycznej nauki zawodu jako okresu składkowego. Z poczynionych w trakcie postępowania ustaleń wynika, że ubezpieczona w czasie nauki w szkole zawodowej odbyła płatne praktyki zawodowe, realizowane w warunkach charakterystycznych dla stosunku pracy (odpłatność, podporządkowanie). Wprawdzie ubezpieczona nie pamiętała, czy z (...) zawarła umowę o pracę, jednak w świetle zacytowanego orzecznictwa ta okoliczność nie jest przesądzająca i sama w sobie nie stanowi o możliwości bądź braku możliwości uwzględnienia danego okresu jako praktycznej nauki zawodu, odbywanej w warunkach o jakich była mowa.

Zdaniem Sądu, z zeznań ubezpieczonej, ale przede wszystkim z legitymacji ubezpieczeniowej, którą B. W. przedstawiła Sądowi w oryginale wynika, że (...) był pracodawcą ubezpieczonej. Wprawdzie wpis na stronie 82 nie zawiera podpisu i pieczętki osoba, która go dokonała, Sąd jednak ocenił, że inne wpisy na stronie 7 legitymacji są wystarczające, by przyjąć za udowodniony fakt, że (...) był podmiotem zatrudniającym B. W..

Zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 października 1959r. w sprawie legitymacji ubezpieczeniowych (Dz. U. 1959r., Nr 56, poz. 338) pracownikom zatrudnionym w uspołecznionych zakładach pracy, wypłacających zasiłki z ubezpieczenia na wypadek choroby i macierzyństwa, oraz członkom rodzin tych pracowników legitymacje ubezpieczeniowe wydają zakłady pracy. Z kolei w myśl ust. 2 pracownikom zatrudnionym w zakładach pracy, nie wymienionych w ust. 1, jak również członkom rodzin tych pracowników legitymacje ubezpieczeniowe wydają właściwe terenowo zarządy ubezpieczeń społecznych.

W świetle zacytowanej regulacji legitymacja ubezpieczeniowa wydawana jest tylko pracownikom. Wobec tego, gdyby B. W. nie była zatrudniona na podstawie umowy o pracę w (...), tylko odbywałaby praktykę na podstawie umowy między szkołą i zakładem pracy, to w dniu 20 lutego 1973r. nie zostałaby wydana jej legitymacja. Z tych samych

powodów (...) nie miałyby podstaw, aby w części legitymacji odnoszącej się do uprawnień do świadczeń leczniczych, dokonywać wpisów. Takie jednak zostały dokonane i zdaniem Sądu nie można ich pominąć przy rozpatrywaniu przedmiotowej sprawy. W ocenie Sądu potwierdzają one, że B. W. była zatrudniona na podstawie umowy o praktyczną naukę zawodu. Problemатyczne jest jednak ustalenie w jakim okresie miało to miejsce. Ubezpieczona wskazywała, że od 1 września 1972r. do 31 sierpnia 1974r., jednak daty te nie znajdują potwierdzenia w zebranym materiale, nie można było więc ich uwzględnić zgodnie z wnioskiem ubezpieczonej.

Zdaniem Sądu, nie można ustalić również, by początkiem pracy B. W. był dzień 20 grudnia 1971r. Data ta została wpisana na stronie 82 legitymacji jednak nie jest opatrzona podpisem i pieczętką. Nie wiadomo zatem kto wpisu dokonał i czy jest wiarygodny. Sąd przyjął zatem jako dzień, kiedy datę początku praktycznej nauki zawodu można uznać za jedyną pewną ten, kiedy ubezpieczonej wydano legitymację ubezpieczeniową, czyli 20 lutego 1973r. W tej też dacie dokonano pierwszego potwierdzenia uprawnień do świadczeń leczniczych. Jako dzień końca ww. okresu Sąd przyjął 27 marca 1974r. Wynika on z legitymacji ubezpieczeniowej. Na stronie 7 tego dokumentu ostatecznie potwierdzenie uprawnień do świadczeń leczniczych nosi datę 27 marca 1974r., zatem w tej dacie ubezpieczona musiała jeszcze odbywać praktyczną naukę zawodu. Być może była ona kontynuowana też i później, zadaniem Sądu, jest to jednak jedyna pewna data końcowa, jaką można przyjąć.

Na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. odwołanie podlegało uwzględnieniu w części, w sposób oznaczony w pkt 1 i 2 sentencji wyroku, a w pozostałym zakresie zostało oddalone na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

ZARZĄDZENIE

(...)